

PFU-SAK NR.297 /11

KLAGER: Odd Reitan v. kommunikasjonsdirektør Solfrid Flateby
ADRESSE: Reitan Servicehandel, Postboks 6219 Etterstad, 0603 Oslo
TELEFON:
PUBLIKASJON: Dagbladet
PUBLISERINGSDATO: 14.10.2011
STOFFOMRÅDE: Næringsliv/jus
GENRE: Nyhetsartikkel
SØKERSTIKKORD: Kontroll av opplysninger
REGISTRERT: 04.11.2011
BEHANDLET I SEKR.: 04.11.2011; tilsvaarsrunden innledet
BEHANDLES I PFU: 23.02.2012
FERDIGBEHANDLET: 23.02.2012
BEHANDLINGSTID: 109 dager
KLAGEGRUPPE: Næringsdrivende
PFU-KONKLUSJON: Ikke brudd på god presseskikk
HENVISNING VVPL.: (4.13)
RETTSBEHANDLING:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER:

SAMMENDRAG:

Dagbladet hadde fredag 14. oktober 2011 en førstesidehenvisning der det het: «REMA-Reitan kjøpte syden-slott. SIKTET FOR SKATTEJUKS». Henvisningen var illustrert med et mindre foto av Odd Reitan.

Inne i avisen, over to sider, var tittelen «Reitan etterforskes i Spania», og i en undertittel het det: «Siktet for skattesnusk». Inngressen:

«Spansk politi har siktet Odd Reitan for skatteunndragelser på flere millioner, og etterforsker nå kjøpet av matmilliardærens feriepalass på solkysten. I september måtte Reitan forklare seg i et to timer langt avhør i Marbella.»

I artikkelen opplyses det videre at domstolene i Andalucia bekrefter overfor Dagbladet at Reitan er under etterforskning for brudd på skatteloven og at saken dreier seg om kjøp av hans 4389 kvadratmeter store eiendom i Marbella i 2004. Det opplyses dessuten at selger, et belgisk ektepar, også er siktet i saken.

I et avsnitt i artikkelen heter det:

«Det er selskapet Coma Mayor SL i det britiske skatteparadiset Jomfruøyene som har kjøpt ferielottet til Reitan. Dette er et enkeltpersonforetak som igjen eies av Risnes ApS i Danmark, som igjen eies av Reitan, ifølge etterforskerne.»

I en underartikkel, med tittelen «-En teknisk skattediskusjon», hevder Odd Reitan, via sin kommunikasjonsdirektør, at etterforskningen dreier seg om husselgeren, ikke ham. Det hevdes også at det er feil å si at Reitan er siktet.

Påfølgende dag, **lørdag 15. oktober**, hadde Dagbladet en ny artikkel, denne gang med tittelen «**Tror "møbler" skjulte skattejuks**». Ingress:

«Spanske myndigheter tviler på at det var antikviteter Odd Reitan betalte 5,5 millioner euro for i Marbella – to millioner euro mer enn den offisielle prisen på selve luksusvillaen.»

Helt til slutt i denne artikkelen het det:

«Dagbladet refererte i går spanske etterforskere som trodde at et av Reitans selskaper var registrert på Jomfruøyene. Dette er ikke riktig, ifølge internasjonale foretaksregistre.»

KLAGEN:

Klager er Odd Reitan via sin kommunikasjonsdirektør. Det anføres at Reitan er trukket inn i den omtalte saken av to grunner. Dels at spanske myndigheter mener eiendommen skulle vært eid av personen Reitan, ikke av selskapet Coma Mayor, og dels at myndighetene mener eiendommen var priset for lavt og innboet for høyt.

Klager reagerer på at Dagbladet på første side påsto at Reitan er siktet for skattejuks, og inne i avisen siktet for skattesnusk. Det anføres at ingen av kildene i artikkelen 14. oktober gir uttrykk for verken juks eller snusk. «Titler som hadde vært innenfor det klager oppfatter som god presseskikk, kunne vært "skattetrøbbel" eller "skattetvist".» Det vises også til at Reitan aldri ble konfrontert med påstandene om "skattesnusk" og "skattejuks" før publisering, og at han dermed ikke fikk mulighet til å imøtegå disse.

Videre: «Den udokumenterte stemplingen av Odd Reitans skattemoral forsterkes ytterligere av en vesentlig faktafeil i artikkelen. Dagbladet hevder at selskapet Coma Major som eier eiendommen i Marbella er registrert i "det britiske skatteparadiset Jomfruøyene". (...) For ordens skyld opplyses det til Pressens Faglige Utvalg at selskapet er og alltid har vært registrert i Spania. Odd Reitan har aldri hatt selskaper på Jomfruøyene. For klager oppleves dette som en forsterkning av Dagbladets påstand om at klageren driver med "skattesnusk" og "skattejuks".»

Det opplyses at avisen, etter gjentatte henvendelser fra klager, korrigerer dette på slutten av følgende dags artikkel, men klager mener denne korrigeringen ikke opphever overtrampet. «Dagbladet hadde vært godt innenfor de presseetiske prinsipper hvis avisen også hadde beklaget feilen i egen sak og med tydelig layout, jamfør (Vær Varsom-plakatens punkt) 4.13.» Det vises også til at det tok 25 timer før feilen ble rettet i nettversjonen.

Det er i klagen også vist til manglende saklighet og omtanke fra Dagbladets side, med referanse til plakaten punkt 4.1.

Det er i senere korrespondanse klargjort at klagen kun gjelder artikkelen publisert 14. oktober.

FORSØK PÅ MINNELIG ORDNING:

Partene har vært i kontakt i et forsøk på å komme fram til en minnelig ordning, uten at dette har lyktes dem. Et tekstforslag til en beklagelse fra klagers side ble ikke akseptert av Dagbladet, som imidlertid sa seg villig til å bringe en beklagelse mht. den ukorrekte opplysningen om Jomfruøyene.

TILSVARSRUNDEN:

Dagbladet konstaterer at klager er enig i at det foreligger en form for siktelse, (på spansk "imputado"; sekr. anm., jfr. senere e-post til klager fra PriceWaterhouseCoopers). Avisen anfører at klageren er en av landets mest omtalte og profilerte næringslivsledere, blant annet kjent som gründer og leder av dagligvarekjeden Rema 1000. Med hensyn til det påklagede forholdet konstaterer avisen at man i hovedtrekk deler klagerens oppfatning av de rent faktiske forhold

Dagbladet forstår at klageren «føler seg støtt» av omtalen, og at han reagerer på bruken av ordene «skattejuks» og «skattesnusk». Avisen understreker imidlertid at det ikke er den som hevder at klageren skal ha drevet skattejuks, men spanske myndigheter som gjør det ved å igangsette etterforskning, avhøre og sikte han og ta sikkerhet i eiendommen hans. Videre:

«Dagbladet er ikke i tvil om at det er berettiget å skrive om en slik etterforskning, ikke minst fordi den retter seg mot en av Norges mest kjente menn, som i tillegg har en betydelig makt over det norske mat- og kioskmarkedet.» Det anføres at han er en av de mektigste i norsk næringsliv og at det er relevant å kunne referere fra en siktelse som går på «en slik persons formuesforhold».

Avisen registrerer at klageren ville akseptert begrep som «skattetrøbbel» eller «skattetvist», og tolker dette som et forsøk på å gi inntrykk av at «saken handler om normal uenighet mellom ham og kemneren». «Faktum er at han er siktet i en sak der spanske myndigheter mistenker ham for å ha kamuflert millioner i et eiendomskjøp med det formål å spare vesentlig beløp i skatter og avgifter for begge parter».

Dagbladet mener begrepene juks og snusk er dekkende tittelord på de påståtte skatteunndragelsene og at dette blir underbygget i artikkelen. Avisen kan heller ikke se at begrepene i seg selv utløser en rett til samtidig imøtegåelse, slik det anføres i klagen.

Angående kildebruken avviser avisen påstanden om at det ikke er referert til kilder og viser ellers til at bruk av ikke-navngitte kilder er fullt akseptert i journalistikken. Det anføres også at i saker som den foreliggende, forholder søreuropeiske organer seg på en anonymisert måte til mediene.

Når det gjelder opplysningen om at et selskap i klagerens regi var registrert på Jomfruøyene viser avisen til at dette ble korrigert påfølgende dag. Videre anføres det at man har vært villig til å beklage dette senere også, i et forsøk på å løse saken i minnelighet. Dagbladet understreker at denne feilopplysningen ikke har noen betydning i forhold til det saken handler om – en skattesak i Spania der klager er siktet. Avisen kan vanskelig se at det dreier seg om en grov beskyldning, slik klageren har anført.

Klageren skriver innledningsvis i sitt tilsvare at man hadde ønsket at avisen kunne underbygge bruken av begrepet «siktet» ved å ha forklart forskjellen på norsk og spansk lovgivning.

Om begrepsbruken, juks og snusk, mener klager at dette må oppfattes som Dagbladets konklusjon og at avisen derfor må stå inne for sin egen påstand. Det vises også til at Odd Reitan aldri fikk anledning til å imøtegå påstanden om juks og snusk. Klager kan heller ikke se at spanske myndigheter har brukt disse begrepene og at dette derfor er avisens fortolkning.

Klager viser også til at i den påklagede artikkelen, 14. oktober, ikke ble vist til navngitte kilder. Endelig anføres det at Dagbladet aldri har *beklaget* den alvorlige faktafeilen om at Reitan hadde et selskap registrert på Jomfruøyene, og mener også at kombinasjonen mellom skattejuks og Jomfruøyene har betydning for folks oppfatning.

Dagbladet anfører at feilopplysningen om Jomfruøyene er beklaget overfor klager, men ikke på trykk, delvis på grunn av de krav klager har stilt til en minnelig løsning på klagesaken.

Avisen hevder videre at den har full dekning for påstanden om at det foreligger en siktelse mot klageren og at kilden for dette er en navngitt tjenestemann ved Statsadvokatembedet. Ellers anfører avisen at de faktafeilene som påpekes fra klagers side, delvis er konstruert og delvis uten betydning for saken.

PRESSENS FAGLIGE UTVALG UTTALER:

Klageren, Odd Reitan, mener Dagbladet brøt god presseskikk da avisen i en artikkel i oktober 2011 omtalte en skattetvist han har med spanske skattemyndigheter, som «siktet for skattejuks». Klageren viser til at det ikke er snakk om juks eller snusk, men om ulik oppfatning av faktiske forhold. Klageren mener han burde fått kommentere påstanden om juks og snusk før publisering, og at avisen dessuten ikke har utvist tilstrekkelig saklighet og omtanke. Dessuten mener klager en feilopplysning om at han har et foretak på Jomfruøyene, ikke er korrigert og beklaget i tråd med kravene i Vær Varsom-plakaten.

Dagbladet avviser klagen. Det vises til at klageren utvilsomt er siktet for brudd på skattelovgivningen i Spania, og at korrekt betegnelse på dette kan være «skattejuks» og «skattesnusk». Avisen mener at begrepsbruken isolert sett ikke utløser noen rett til samtidig imøtegåelse. Dagbladet avviser ikke klagepunktet om feilopplysningen om et foretak på Jomfruøyene, men anfører at man korrigerte denne i en artikkel neste dag, og at man har vært villig til nok en korrigering, eller beklagelse, i forbindelse med en minnelig løsning av klagesaken.

Pressens Faglige Utvalg vil fastslå at omtale og granskning av næringslivets gjøren og laden tilhører pressens sentrale oppgaver. Dette må også gjelde næringslivslederens håndtering av egen økonomi. Slik sett mener utvalget Dagbladet var i sin fulle rett til å omtale at skattevesenet i Spania hadde vist betydelig interesse for Odd Reitans bolighandel i Marbella. Dette har heller ikke Reitan bestridt.

Klagen handler primært om ordbruk, om at Dagbladet har betegnet siktelsen mot Reitan som skattesnusk og skattejuks, mens klager mener det handler om en teknisk skattediskusjon. Selv om det er ulik praksis i Spania og i Norge, mener utvalget det i tilstrekkelig grad er fastslått at spanske myndighet har siktet klageren. Av det bør det, slik utvalget ser det, være akseptabelt for Dagbladet å bruke uttrykkene juks og snusk om forholdene klageren er *siktet* for. Det må understrekes at Dagbladet ikke har hevdet at det foreligger noe lovbrudd. Utvalget vil på generelt grunnlag advare mot bruk av andre og sterkere uttrykk enn de som konkret beskriver mulige lovstridige forhold, i dette tilfeller «skatteunndragelser». Men utvalget kan i det foreliggende tilfellet ikke se at det forelå noen plikt for avisen til å innhente samtidig imøtegåelse spesifikt på bruken av ordene «skattejuks» og «skattesnusk». Utvalget mener det er tilstrekkelig sammenfall mellom siktelsen for skatteunndragelser og de påklagede uttrykkene.

Når det gjelder feilopplysningen om at klageren betalte for eiendommen via et foretak på Jomfruøyene, mener utvalget at Dagbladet, når avisen hadde muligheten, burde vært tydeligere og mer presis i sin korreksjon påfølgende dag. Det vises her til Vær Varsom-plakatens punkt 4.13, der det heter: «Feilaktige opplysninger skal rettes og eventuelt beklages snarest mulig.» På den annen side kan ikke utvalget, i motsetning til klager, se at det foreligger en publiseringsskade av en så alvorlig art at det innebærer brudd på de etiske normene.

Etter en samlet vurdering finner utvalget at Dagbladet ikke har brutt god presseskikk.

Oslo, 23. februar 2012

Hilde Haugsgjerd,
Kirsti Nielsen, Henrik Syse, Martin Riber Sparre
Alf Bjarne Johnsen, Eva Sannum, Reidun Førde